

DOI 10.34132/mspc2026.03.13.37

Наталія Шишпанова
Володимир Шишпанов

ЕКОЛОГІЧНО ОРІЄНТОВАНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО ЯК ЧИННИК СТАЛОГО ВІДНОВЛЕННЯ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

У тезах обґрунтовано значення екологічно орієнтованого підприємництва як чинника сталого відновлення регіонів України в умовах післявоєнної відбудови. Розкрито сутність «зеленої» економіки як моделі розвитку, що поєднує економічне зростання, соціальну відповідальність, екологічну безпеку та раціональне використання природних ресурсів. Узагальнено наукові підходи до визначення принципів зеленої економіки, зокрема принципів благополуччя, справедливості, планетарних кордонів, ефективності та належного управління.

У статті проаналізовано приклади екологічних ініціатив українського бізнесу, а також окреслено значення міжнародного досвіду, Європейського зеленого курсу та Цілей сталого розвитку ООН для формування сучасних підходів до зеленої трансформації підприємництва. Запропоновано напрями підтримки екологічно орієнтованого бізнесу, серед яких фінансова допомога, спрощення доступу до програм підтримки, інформаційно-освітні заходи, розвиток інфраструктури переробки відходів, удосконалення регуляторного середовища та посилення партнерства між владою, бізнесом, громадськістю й науково-освітнім середовищем.

Ключові слова: екологічне підприємництво, зелена економіка, малий бізнес, сталий розвиток, регіональна економіка, повоєнне відновлення, екологічні інновації, циркулярна економіка.

Сучасні глобальні виклики, пов'язані зі зміною клімату, виснаженням природних ресурсів, зростанням обсягів відходів та посиленням антропогенного навантаження на довкілля, зумовлюють необхідність переходу до нової моделі економічного розвитку – «зеленої» економіки. Зелена економіка у сучасних наукових підходах розглядається як один із ключових векторів сталого розвитку, що орієнтований на узгодження економічного зростання, соціальної відповідальності та збереження природного середовища [1].

Для України питання зеленої трансформації набуває особливого значення в контексті післявоєнного відновлення. Відбудова економіки має орієнтуватися не лише на відновлення зруйнованої інфраструктури та виробничого потенціалу, а й на формування більш стійкої, конкурентоспроможної та екологічно безпечної моделі розвитку. Такий підхід узгоджується зі Стратегією відновлення, сталого розвитку та цифрової трансформації малого і середнього підприємництва на період до 2027 року, яку схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30 серпня 2024 р. № 821-р. [18] У цьому контексті принципи «зеленої» економіки можуть стати важливою основою для модернізації регіональної економіки, розвитку інноваційного підприємництва та підвищення якості життя населення.

В умовах євроінтеграційних процесів, реалізації державних і регіональних стратегій розвитку підприємництва та сталого відновлення територій актуалізується потреба у підтримці екологічно орієнтованого бізнесу на місцевому рівні. Для Миколаївської області, яка зазнала значних викликів унаслідок воєнних дій, розвиток зеленого підприємництва може стати важливим чинником економічної активізації, підвищення стійкості громад та формування нових напрямів регіонального розвитку. У Стратегії розвитку Миколаївської області на період до 2027 року розвиток малого і середнього підприємництва визначено одним із важливих напрямів регіональної економічної політики, а стимулювання «зеленого переходу» розглядається як складова модернізації економіки регіону [18].

Водночас становлення екологічного підприємництва супроводжується низкою проблем, серед яких обмеженість фінансових ресурсів, недостатній рівень поінформованості підприємців щодо екологічних технологій, слабкий розвиток інфраструктури підтримки зеленого бізнесу, невисокий попит на екологічну продукцію та потреба у вдосконаленні механізмів державного й місцевого стимулювання. Саме тому особливої актуальності набуває дослідження можливостей розвитку екологічно орієнтованого малого підприємництва як чинника сталого відновлення регіонів України.

У науковій літературі «зелена» економіка трактується як багатовимірне явище, що охоплює економічні, екологічні, соціальні та інституційні аспекти розвитку. Зокрема, Л. Марчук акцентує увагу на необхідності узгодження економічного зростання з екологічними межами, які визначаються здатністю природних екосистем до

самовідновлення [1]. Н. Олійник розглядає «зелену» економіку як форму сталого соціально-економічного розвитку, що базується на екологічно безпечних секторах, альтернативній енергетиці, ресурсощадних і маловідходних технологіях [6]. У працях Л. Горбач, Я. Гуменюк та О. Рубан підкреслюється інноваційний і стратегічний характер «зеленої» економіки, її спрямованість на досягнення екологічних і соціальних результатів за умови забезпечення економічного прогресу [2]. Окремі дослідники наголошують на ціннісній і принциповій основі «зеленої» економіки. Зокрема, Ю. Боровик, Ю. Єлагіна та О. Полякова пов'язують її розвиток із принципами справедливості, обережності, участі, прозорого управління, екологічної, економічної та соціальної стійкості [4]. Особливе значення у цьому контексті має принцип міжпоколіннєвої відповідальності, що передбачає ухвалення таких економічних рішень, які не погіршують можливості розвитку майбутніх поколінь.

На міжнародному рівні важливе значення має підхід Програми ООН з навколишнього середовища, відповідно до якого «зелена» економіка пов'язується з трансформацією виробництва і споживання, зменшенням відходів та викидів, ефективнішим використанням ресурсів і енергії, а також зі створенням робочих місць і скороченням бідності [3]. Такий підхід дає змогу розглядати «зелену» економіку не лише як природоохоронну концепцію, а як комплексну модель модернізації економіки та суспільного розвитку.

Узагальнення наведених підходів дозволяє виокремити основні принципи «зеленої» економіки [5]:

- *принцип благополуччя* у межах зеленої економіки орієнтований на всебічне підвищення добробуту населення, забезпечення доступу до базових ресурсів, якісної освіти, безпечного середовища та можливостей для самореалізації. Його реалізація формує передумови для сталого розвитку суспільства, стимулює зайнятість, інвестування в людський капітал, розвиток малого і середнього бізнесу та підвищення якості життя населення;
- *принцип справедливості* передбачає забезпечення рівних можливостей для різних соціальних груп і врахування інтересів як нинішнього, так і майбутніх поколінь. Він спрямований на соціальну інклюзію, рівномірніший розподіл ресурсів і зниження соціальної напруженості. У практичному вимірі цей принцип сприяє формуванню більш стабільного економічного середовища, у якому розвиток бізнесу поєднується з відповідальністю перед суспільством;
- *принцип планетарних кордонів* ґрунтується на визнанні обмеженості природних ресурсів та екологічної ємності планети. Він орієнтує економічну діяльність на запобігання екологічній деградації, надмірному використанню ресурсів і забрудненню довкілля. Дотримання цього принципу забезпечує довгострокову стійкість економіки, знижує витрати на подолання екологічних наслідків і стимулює розвиток «зелених» секторів економіки;
- *принцип ефективності та достатності* передбачає перехід до сталого виробництва і споживання, раціонального використання ресурсів та розвитку циркулярної економіки. Його реалізація дозволяє зменшити залежність від імпортичних ресурсів, скоротити енергетичні витрати, знизити обсяги відходів і підвищити інноваційність підприємств. Для малого бізнесу цей принцип є особливо важливим, оскільки ресурсоефективність безпосередньо впливає на зменшення витрат і посилення конкурентоспроможності;
- *принцип належного управління* пов'язаний із формуванням прозорої, відповідальної та ефективної системи прийняття рішень, яка підтримує економічну стійкість, соціальне благо та екологічну безпеку. Його дотримання підвищує довіру до інституцій, сприяє ефективному розподілу ресурсів, покращує інвестиційний клімат і створює умови для довготривалого економічного зростання без шкоди для довкілля.

У сукупності ці принципи формують основу зеленої економіки як моделі розвитку, що поєднує економічну результативність, соціальну справедливість та екологічну збалансованість. Їх практичне впровадження є важливим для післявоєнного відновлення України, зокрема для підтримки малого підприємництва, розвитку ресурсоефективних бізнес-моделей і підвищення стійкості територіальних громад.

Аналіз наукових підходів свідчить, що в основі «зеленої» моделі лежать технології, спрямовані на усунення причин екологічних проблем. До них належать енергоощадні рішення, відновлювана енергетика, ефективне управління ресурсами, екологічний транспорт і сучасні системи поводження з відходами та викидами. Їх упровадження сприяє зменшенню забруднення, переходу до низьковуглецевої енергетики, адаптації до кліматичних змін і сталому використанню біоресурсів, що позитивно впливає на добробут населення. Отже, суттєвими ознаками «зеленої» економіки є ефективне використання ресурсів, зниження рівня забруднення, мінімізація викидів парникових газів, збереження біорізноманіття, створення нових робочих місць та, загалом, зменшення антропогенного тиску на довкілля.

Перехід до «зеленої» економіки передбачає активну участь бізнесу у впровадженні екологічно орієнтованих практик. В Україні значна частина підприємств, попри виклики воєнного часу, економічну нестабільність та обмеженість ресурсів, продовжує інтегрувати принципи сталого розвитку у виробничу діяльність, енергетичні стратегії, корпоративну соціальну відповідальність і комунікаційну політику.

Показовим прикладом є діяльність компанії ДТЕК, яка реалізує соціально-екологічний проєкт «Лелеченьки». Його зміст полягає у встановленні спеціальних платформ для гнізд лелек на електроопорах та птахозахисних пристроїв на лініях електропередач. Така ініціатива дає змогу поєднати безпеку енергетичної інфраструктури із захистом біорізноманіття [9].

Іншим прикладом є діяльність Carlsberg Ukraine, яка впроваджує стратегію «МЕТА 4 НУЛЯ», орієнтовану на скорочення вуглецевих викидів, зменшення втрат води, відповідальне споживання та підвищення безпеки виробничих

процесів. Практика повторного використання скляної тари й часткове заміщення природного газу біогазом свідчать про поступову інтеграцію ресурсощадних рішень у виробництво [10].

У сфері відновлюваної енергетики важливим прикладом є компанія CLEAR Energy, діяльність якої пов'язана з переробкою біомаси та дегазацією полігонів твердих побутових відходів. Виробництво електроенергії з біогазу сприяє зменшенню викидів метану та формує практичну основу для розвитку циркулярних підходів у поводженні з відходами [11].

Вагомий внесок у розвиток культури відповідального споживання здійснює Coca-Cola Україна через реалізацію глобальної стратегії «Світ без відходів». Її метою є збирання та перероблення упаковки, яку компанія виводить на ринок. Такі ініціативи мають не лише екологічний, а й освітньо-просвітницький ефект, оскільки сприяють популяризації сортування відходів серед населення [12].

Екологічні підходи також інтегруються у діяльність інфраструктурних і торговельних компаній. Зокрема, НЕК «Укренерго» реалізує проекти, спрямовані на збереження біорізноманіття, розвиток екологічної освіти та підвищення екологічної свідомості суспільства [7]. Мережа мультимаркетів «Аврора» впроваджує практики сортування відходів, збору використаних батарейок, залучення працівників до екологічних акцій та розвитку корпоративної екологічної культури [8].

У сфері роздрібної торгівлі прикладом екологічної модернізації є мережа АТБ, яка впроваджує енергоефективне LED-освітлення, використовує біорозкладні пакети та системи рекуперації тепла від холодильного обладнання [14]. Компанія «Нова Пошта» також реалізує екологічні заходи, пов'язані зі збором батарейок, утилізацією старого офісного обладнання та зменшенням обсягів відходів [15].

Наведені приклади свідчать, що український бізнес поступово переходить від поодиноких екологічних заходів до більш системного впровадження принципів сталого розвитку. Екологічні ініціативи дедалі частіше стають не лише елементом репутаційної політики, а й інструментом оптимізації витрат, підвищення ресурсоефективності, формування конкурентних переваг і посилення довіри споживачів.

Міжнародний досвід свідчить, що розвиток «зеленої» економіки потребує поєднання державної політики, фінансових стимулів, інноваційної активності бізнесу та суспільної підтримки екологічних трансформацій. Одним із провідних прикладів системного підходу є політика Європейського Союзу, який формує сучасні екологічні, соціальні та економічні стандарти сталого розвитку.

Ключовою ініціативою ЄС є Європейський зелений курс, який передбачає досягнення кліматичної нейтральності до 2050 року [17]. Його основними орієнтирами є скорочення викидів парникових газів, модернізація економіки, розвиток відновлюваної енергетики, упровадження кліматичного законодавства, запровадження механізму прикордонного вуглецевого регулювання та підтримка справедливому переходу для регіонів і секторів, що найбільше залежать від традиційної енергетики. Важливо, що Європейський зелений курс не обмежується природоохоронною політикою. Він виступає інструментом економічної модернізації, у межах якого значна увага приділяється підтримці малого та середнього бізнесу.

Вагоме значення у формуванні глобального бачення сталого розвитку мають Цілі сталого розвитку ООН, які визначають орієнтири для державної політики, бізнесу та громадянського суспільства. Вони охоплюють широкий спектр пріоритетів: подолання бідності й голоду, забезпечення якісної освіти, гідної праці, гендерної рівності, доступу до чистої води та енергії, розвиток сталої інфраструктури, скорочення нерівності, формування безпечних міст і громад, відповідальне споживання, боротьбу зі зміною клімату, збереження екосистем та розвиток партнерства заради сталого розвитку [20]. У контексті дослідження екологічно орієнтованого підприємництва особливе значення мають ті цілі, які безпосередньо пов'язані з економічною активністю, ресурсоефективністю та екологічною відповідальністю. Зокрема, Ціль 7 «Доступна та чиста енергія» орієнтує бізнес на використання сталих джерел енергії; Ціль 8 «Гідна праця та економічне зростання» підкреслює значення підприємництва для створення робочих місць; Ціль 9 «Промисловість, інновації та інфраструктура» акцентує увагу на модернізації виробництва та розвитку інновацій; Ціль 11 «Сталий розвиток міст і громад» пов'язана з підвищенням стійкості територій; Ціль 12 «Відповідальне споживання та виробництво» безпосередньо стосується переходу до циркулярних бізнес-моделей; Ціль 13 «Боротьба зі зміною клімату» визначає необхідність скорочення негативного впливу господарської діяльності на довкілля.

Розвиток сталого та екологічно орієнтованого підприємництва у повоєнний період потребує комплексної підтримки з боку держави, регіональних органів влади, територіальних громад, міжнародних організацій та фінансових інституцій. Особливо важливо, щоб така підтримка не обмежувалася загальними деклараціями, а передбачала конкретні інструменти, доступні для мікро- та малого бізнесу:

- *Посилення фінансової підтримки екологічних ініціатив малого підприємництва.* Доцільним є розширення грантових програм, запровадження пільгового кредитування, компенсація частини витрат на придбання енергоефективного обладнання, проведення професійних енергоаудитів та надання субсидій підприємствам, які впроваджують ресурсозберігаючі технології. Такі інструменти є особливо важливими для підприємств, які не мають достатнього власного капіталу для переходу до екологічно орієнтованої моделі діяльності.

- *Спрощення доступу підприємств до фінансових і консультаційних ресурсів.* Перспективним є створення

механізму «єдиного вікна» для подання заявок на екологічні гранти, участі у програмах підтримки, отримання консультацій щодо енергоефективності, екологічного маркування, зелених закупівель і вимог до сталого виробництва. Це дозволить зменшити адміністративні бар'єри та підвищити участь малого бізнесу в програмах зеленої трансформації.

– *Розвиток інформаційно-освітньої підтримки підприємців.* Значна частина представників малого бізнесу не має достатньої інформації про доступні програми, екологічні стандарти, технології повторного використання ресурсів і можливості участі у міжнародних проєктах. Тому доцільно організовувати навчальні програми, консультаційні сесії, інформаційні кампанії та практичні тренінги з питань зеленого переходу. Такі заходи можуть реалізовуватися через платформи підтримки підприємництва, зокрема «Дія.Бізнес», у співпраці з міжнародними організаціями та місцевими органами влади.

– *Формування інфраструктури для переробки відходів та підвищення енергоефективності.* На регіональному рівні доцільно підтримувати створення пунктів прийому вторинної сировини, розвиток підприємств із переробки відходів, впровадження систем сортування, очищення води, енергоощадного освітлення та малих об'єктів відновлюваної енергетики. Така інфраструктура створює практичні умови для того, щоб екологічні ініціативи малого бізнесу мали системний, а не разовий характер.

– *Удосконалення регуляторного середовища для зеленого підприємництва.* Для стимулювання екологічно орієнтованого бізнесу доцільно спростити процедури реєстрації екологічних проєктів, забезпечити прозорий розподіл бюджетної та донорської підтримки, а також передбачити податкові стимули для підприємств, які використовують відновлювані джерела енергії, здійснюють переробку відходів або впроваджують ресурсоефективні технології.

– *Розвиток партнерства між владою, бізнесом, громадськістю та науково-освітнім середовищем.* Створення регіональних екорад, консультаційних платформ або робочих груп із питань зеленого підприємництва дозволить узгоджувати пріоритети розвитку, поширювати успішні практики, залучати інвестиції та формувати спільне бачення екологічного відновлення територій.

– *Формування екологічної культури населення.* Без попиту на екологічну продукцію та відповідальне споживання розвиток зеленого бізнесу буде обмеженим. Тому важливо підтримувати просвітницькі кампанії, акції з озеленення, прибирання громадських просторів, популяризацію сортування відходів і повторного використання матеріалів. Соціально відповідальні ініціативи малого бізнесу можуть стати важливим інструментом залучення мешканців громад до практик сталого розвитку.

Отже, підтримка екологічно орієнтованого підприємництва має ґрунтуватися на поєднанні фінансових, освітніх, інфраструктурних, регуляторних і партнерських інструментів. Комплексна регіональна політика у цій сфері дозволить поєднати економічні, соціальні та екологічні цілі, сприятиме відновленню економіки регіонів, підвищенню їх інвестиційної привабливості та формуванню більш стійкої моделі розвитку у післявоєнний період.

References

1. Marchuk, L.P. (2014). «Zelena» ekonomika: superechnosti ta perspektyvy rozvytku [«Green» economy: contradictions and development prospects]. *Visnyk ahrarnoi nauky Prychornomoria – Bulletin of the Black Sea Agricultural Science*, 1(77), (pp. 43-50). Retrieved from: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/1167> [in Ukrainian].
2. Horbach, L., Ruban, O., & Humeniuk, Ya. (2024). Zelena ekonomika ta stale vyrobnytstvo v umovakh hlobalizatsii [Green economy and sustainable production in the context of globalization]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and society*, (59). Retrieved from: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3338/3265>. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-8> [in Ukrainian].
3. United Nations Environment Programme (UNEP). An economy that takes into account the vital connections between the economy, society and the environment. (n.d). (2023). *www.unep.org*. Retrieved from: <https://www.unep.org/> [in English].
4. Borovyk, Yu.T., Yelahn, Yu.V., Poliakova, O.M. (2020). «Zelena ekonomika»: sutnist, pryntsyipy, perspektyvy dlia Ukrainy [«Green economy»: essence, principles, prospects for Ukraine]. *Visnyk ekonomiky transportu i promyslovosti – Bulletin of the economy of transport and industry*, 69. Retrieved from: <http://lib.kart.edu.ua/bitstream/123456789/3177/3/Borovik.pdf>. DOI: <https://doi.org/10.18664/338.47:338.45.v0i69.200551> [in Ukrainian].
5. Anderson, K. (2024). Green economy: meaning and principles. *greenly.earth*. Retrieved from: <https://greenly.earth/en-gb/blog/company-guide/green-economy--meaning-and-principles> [in English].
6. Oliinyk, N.M. (2020). Kontseptualni zasady «zelenoi» ekonomiky v konteksti staloho rozvytku [Conceptual principles of the «green» economy in the context of sustainable development]. *Sotsialna ekonomika – Social economics*, 60, (pp. 19-28). Retrieved from: <https://periodicals.karazin.ua/soceconom/article/view/16656/15558>. DOI: <https://doi.org/10.26565/2524-2547-2020-60-02> [in Ukrainian].
7. Ekologichni initsiatyvy dlia maibutnoho [Environmental initiatives for the future]. (n.d.). (2025). *ua.energy*. Retrieved from: https://ua.energy/pro_kompaniyu/nek-ukrenergo-na-shlyahu-do-stalogo-rozvytku-2/ekologichni-initsiatyvy-dlya-maibutnogo/ [in Ukrainian].

8. Ekorishennia: merezha «Aurora» peredala na pererobku 1,7 mln vykorystanykh batareiok [Eco-solutions: Aurora network transferred 1.7 million used batteries for recycling]. (n.d.). (2025). *rubryka.com*. Retrieved from: <https://rubryka.com/2025/02/19/ekorishennya-merezha-avrora-peredala-na-pererobku-1-7-mln-vykorystanyh-batarejok/> [in Ukrainian].
9. Proiekt #Lelechenky – naimasshtabnisha aktsiia v Ukraini iz zakhystu lelek [The #Lelechenki project is the largest campaign in Ukraine to protect storks]. (n.d.). (2021). *dtek.com*. Retrieved from: <https://dtek.com/media-center/news/proekt-dtek-merezhi-lelechenki---naymasshtabnisha-aktsiya-v-ukraini-iz-zakhystu-lelek-energetiki-rozpochinayut-vstanovlennya-120-platform-dlya-gnizd-ptakhiv/> [in Ukrainian].
10. Zvit pro stalyy rozvytok: stratehiia «META 4 NULIa» [Sustainable Development Report: GOAL 4 ZERO Strategy]. (n.d.). (2024). *carlsbergukraine.com*. Retrieved from: <https://carlsbergukraine.com/media/3d3m5pqj/zv%D1%96t-za-iv-kv-2024r-shvidkii-pereglyad.pdf> [in Ukrainian].
11. Yatseno, O. (2021). Ternopil'ska stantsiia deghazatsii CLEAR Energy otrymala prestyzhnu nahorodu [Ternopil degassing station CLEAR Energy received a prestigious award]. *ecopolitic.com.ua*. Retrieved from: <https://ecopolitic.com.ua/ua/news/ternopil'ska-stanciya-degazatsii-kliar-enerdzhii-otrimala-prestizhnu-nagorodu/> [in Ukrainian].
12. Coca-Cola v Ukraini: pryklad uspishnoho sortuvannia v misti Vyshhorod [Coca-Cola in Ukraine: an example of successful sorting in the city of Vyshgorod]. (2019). *life.pravda.com.ua*. Retrieved from: <https://life.pravda.com.ua/society/2019/04/04/236386> [in Ukrainian].
13. Yuvileina vizii: dosiahnennia korporatsii «ATB» za 30 rokiv i plany nadali [Anniversary vision: achievements of the ATB corporation in 30 years and plans for the future]. (n.d.). (2023). *forbes.ua*. Retrieved from: <https://forbes.ua/company/yuvileyna-viziya-dosyagnennya-korporatsii-atb-za-30-rokiv-i-plani-nadali-09112023-16883> [in Ukrainian].
14. Yak «ATB» rozvyvaie napriam staloho rozvytku: rozdilne zbyrannia, enerhoefektyvnist ta menshe plastyku [How ATB develops the direction of sustainable development: separate collection, energy efficiency and less plastic]. (n.d.). (2023). *rubryka.com*. Retrieved from: <https://rubryka.com/2023/11/10/atb-ekologiya/> [in Ukrainian].
15. Ekolohichnist v roboti Novoi Poshty: stratehii ta praktyky [Environmentalism in the work of Nova Poshta: strategies and practices]. (n.d.). *lp-sklad.biz*. Retrieved from: <https://lp-sklad.biz/blog/ekologichnist-v-roboti-novoyi-poshty-strategiyi-ta-praktyky/> [in Ukrainian].
16. IKEA – Sustainability and Climate Action. (n.d.). *www.ikea.com*. Retrieved from: <https://www.ikea.com/global/en/our-business/sustainability/our-climate-agenda> [in English].
17. Lytvynenko, O.Yu. (Eds.). (2023). *Polityka YeS shchodo zelenoi ekonomiky ta innovatsii [EU policy on green economy and innovation]*. Dnipro: PDABA. Retrieved from: <https://pgasa.dp.ua/wp-content/uploads/2023/05/Pidruchnyk-Polityka-YES-shhodo-zelenoyi-ekonomiky-ta-innovatsij.pdf> [in Ukrainian].
18. Stratehiia rozvytku Mykolaivskoi oblasti na period do 2027 roku vkluchno [Development Strategy of Mykolaiv Region for the Period up to 2027 Inclusive]. (n.d.). (2025). *www.mk-oblrada.gov.ua*. Retrieved from: https://www.mk-oblrada.gov.ua/UserFiles/Image/POSTKOM/3_strategij_dod01.pdf [in Ukrainian].
19. Rozporiadzhennia Pro skhvalennia Stratehii vidnovlennia, staloho rozvytku ta tsyfrovoi transformatsii maloho i serednoho pidpriemnytstva na period do 2027 roku ta zatverdzhennia operatsiinoho planu zakhodiv z yii realizatsii u 2024-2027 rokakh vid 30 serpnia 2024 r. No. 821-r. [Order On approval of the Strategy for Recovery, Sustainable Development and Digital Transformation of Small and Medium-Sized Enterprises for the Period up to 2027 and approval of the Operational Plan of Measures for its Implementation in 2024–2027 No. 821-p of August 30, 2024]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/821-2024-%D1%80#Text> [in Ukrainian].
20. Hlobalnyi dohovir OON v Ukraini. 17 Tsilei staloho rozvytku [UN Global Compact in Ukraine. 17 Sustainable Development Goals]. *globalcompact.org.ua*. Retrieved from: <https://globalcompact.org.ua/tsili-stijkogo-rozvytku/> [in Ukrainian].

DOI 10.34132/mspc2026.03.13.37

Nataliia Shyshpanova
Volodymyr Shyshpanov

**ENVIRONMENTALLY ORIENTED ENTREPRENEURSHIP AS A FACTOR OF SUSTAINABLE REGENERATION
OF UKRAINE REGIONS**

The theses substantiates the importance of environmentally oriented entrepreneurship as a factor of sustainable recovery of Ukrainian regions in the context of post-war reconstruction. The essence of the «green» economy is revealed as a development model that combines economic growth, social responsibility, environmental security, and the rational use of natural resources. Scientific approaches to defining the principles of the green economy are summarized, in particular the principles of well-being, justice, planetary boundaries, efficiency, and good governance.

The theses analyzes examples of environmental initiatives implemented by Ukrainian businesses and outlines the importance of international experience, the European Green Deal, and the United Nations Sustainable Development Goals for shaping modern approaches to the green transformation of entrepreneurship. The study proposes key areas of support for environmentally oriented businesses, including financial assistance, simplified access to support programs, informational and educational activities, development of waste recycling infrastructure, improvement of the regulatory environment, and strengthening partnerships between government, business, civil society, and the scientific and educational community.

Keywords: *environmental entrepreneurship, green economy, small business, sustainable development, regional economy, post-war recovery, environmental innovations, circular economy.*

Відомості про авторів / Information about the authors

Наталія Шишпанова, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри публічного управління та адміністрування і міжнародної економіки, Факультету менеджменту, Миколаївського національного аграрного університету, м. Миколаїв, Україна. E-mail: shishpanova@mnau.edu.ua, orcid: <https://orcid.org/0000-0001-8347-5682>.

Nataliia Shyshpanova, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Public Management and Administration and International Economics, Faculty of Management, Mykolaiv National Agrarian University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: shishpanova@mnau.edu.ua, orcid: <https://orcid.org/0000-0001-8347-5682>.

Володимир Шишпанов, здобувач середньої освіти, Миколаївського ліцею №38 «Муніципальний колегіум» імені В.Д.Чайки, м. Миколаїв, Україна. E-mail: vovasispanov@gmail.com.

Volodymyr Shyshpanov, Applicant for the Secondary Level of Education of Mykolaiv Lyceum No. 38 «Municipal Collegium» named after V.D. Chaika, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: vovasispanov@gmail.com.

© Н. Шишпанова, В. Шишпанов

Стаття отримана редакцією 25.05.2026.